

POORTAOL

GRATIS VESTINGKRANT VOOR EN DOOR BEWONERS VAN DE VESTING WOUDRICHEM
REDACTIE: DAALDERSTRAAT 4 ▾ 4285 AV WOUDRICHEM ▾ info@woudrichemvesting.nl ▾ JAARGANG 21 ▾ 2 Oktober ▾ 2023

HET 'GEHEIM' ACHTER EEN VOLLE VESTING IS NIET 'DENKEND AAN HOLLAND' ... MAAR EEN VVV DAT ECHT DOORPAKT!

ALS IEDEREEN OP EEN SCHIP ZOU WONEN DAN Zouden WE HEEL ANDERS MET DE NATUUR EN HET MILIEU OMGAAN.

ARIE METZ MEMOREERT TWEE MARKANTE MENSEN DIE DECENNIA GELEDEN MEDE HET FUNDAMENT VOOR DE HUIDIGE VESTING HEBBEN GELEGD.

IN MENIGE SPOOKFILM SPEELT DE ROEP VAN DEZE BIJZONDERE VOGEL EEN HOOFDROL EN DEZE STER BLIJKT EEN VESTINGBEWONER TE ZIJN!

KOMT DE VOLGENDE EDITIE IN NOVEMBER? ZONDER SPONSOREN WORDT HET WELLICHT PAS VOLGEND JAAR...

HOLLAND? DENKEND AAN WOERKUM TOCH ZEKER!

Wie de afgelopen dagen door de vesting liep zal het niet ontgaan zijn dat het aanmerkelijk drukker was dan normaal. De terrassen, de havens en –parkeerplaatsen waren vol. Het zal zeker ook met het weer te maken hebben gehad maar veel van de mensen die wij aanspraken voor dit artikel hadden 'Denkend aan Holland' gezien en waren daardoor gekomen om Woudrichem met eigen ogen te bewonderen.

Voor de mensen die het gemist hebben: op 9 september j.l. werd de uitzending 'Denkend aan Holland' op de TV uitgezonden. In die uitzending bezochten André van Duijn en 'Juffrouw' Janny (Van Der Heijden) de vestingsteden Gorinchem, Woudrichem en Heusden. Het was vooral de vesting Woudrichem die de ruim 1,3 miljoen kijkers kennelijk kon bekoren, want Gorinchem en ook Heusden kwamen duidelijk minder goed uit de verf.

Als eerste deden Janny en André de viskar van 'dorpsgenoot' Wiljo Struik op de Bol aan. "De opnames gingen gewoon gezellig en spontaan. Kijk ik wist natuurlijk al lang dat ze zouden komen. Kreeg zelfs een telefoontje dat ze uit Gorkum vertrokken waren. Dus kon ik op m'n gemak een zalmproevertijde voorbereiden. Want het moest wel allemaal snel, ze hadden er flink de vaart in".

Na, zoals juffrouw Janny het noemde, "een zalmproevertijde" liepen ze via de Gevangenpoort de Hoogstraat op. Daar deden ze natuurlijk 'Oude Liefde' aan. Boegbeeld Coby die al jaren het winkeltje samen met haar oude liefde René runt, had speciaal voor Janny wat leuke hoedjes buiten klaar gehangen. "Ik zeg tegen René 'let op, die gaat er één

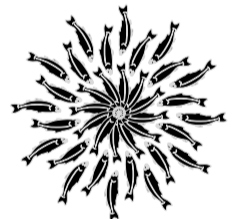

Janny, Dré, de roeiers en figuranten van de roeien. In streepjesjurk: Marianne Sijberden

opzetten' en ja hoor dat gebeurde dus ook. Was ook zo leuk toen André dat hoedje aan Janny cadeau wilde doen. Ik zei "Dat is typisch Oude Liefde" waarop André reageerde dat hij het alleen maar aanbood omdat de camera aan stond. Wij allemaal lachen... maar toen de camera uit was bleek dat hij z'n portemonnaie in de boot had laten

liggen. Tja.. toen heb ik het maar cadeau gedaan want het was toch een prachtige promotie voor ons Woerkum. En je wil niet weten hoeveel mailtjes wij, maar ook bijvoorbeeld de VVV, over dat hoedje hebben gehad. Of we er nog meer hebben, in welke maten en wat het kost enzovoort. Echt leuk toch?".

"We zouden aanvankelijk alleen maar langs roeien en zwaaien naar het stel" vertelt vestingbewoonster Heloise Roger die als woordvoerster van de roeivereniging deel nam aan de opnames. "Maar tijdens de voorgesprekken met de TV-redactie en Marianne Sijberden (VVV) werd besloten dat een roeiwedstrijd met Janny en André als stuurman veel leuker was.

Coby en André grappen voor de camera over Oude Liefde

Frans en Mieke Heijlaerts werden door VVV-Biesboschlinie directeur Marianne van te voren opgetrommeld om met de DD13 als voetveer te fungeren. Want het echte voetveer kon natuurlijk niet stil gelegd worden. Ook zij vonden alles tot in de puntjes voorbereid alhoewel er natuurlijk wel het nodige geïmproviseerd moest worden. "Tijdens het varen naar slot Loevestein mocht de crew niet zichtbaar zijn bij het filmen. Dus hebben we al die mensen in het roefje 'verstopt'. Maar ja, het was tijdens de opnames best warm dus moest het deurtje regelmatig open, anders waren ze gestikt" aldus Mieke.

Mieke en Frans helpen Janny mét hoedje en hondje Naan uit de DD13

DRINGEND SPONSOREN GEZOCHT

Leest U 't Poortaal ook met plezier? Sponsor ons dan aub, de bodem van de pot is echt in zicht. Hoe? Vraag het via info@woudrichemvesting.nl

UITINDEVESTING

- 5 oktober Lezing door schrijfster **Christa Meindersma** over haar boek **De Rode kogel**. Katholieke kerk • Vissersdijk • aanvang 20.00 uur • Toegang gratis.
- 7 oktober **Herfstwandeling incl koffie & lekkers** • er is een lange- en er is een korte route
Info en aanmelden vóór 4 oktober via de huiskamervesting@gmail.com • Leden gratis, niet-leden € 5,50
- 15 oktober In de Martinuskerk • **Choral Evensong** met Alblasserwaards Vocaal Ensemble & op het orgel Niels van der Klerk Met werken van Engelse componisten zoals oa Stainer, Gibson en Rutter aanvang 18:30 (kerk open om 18:00 uur).
- 19 oktober **Woerkumer Biergilde** • Speciaalbier proeven met brouwer van **Brouwerij IJssel** • altijd op 3de donderdag vd maand. Opgeven via info@woerkumberbieregilde.nl • leeftijd 18 jaar of ouder • deelnamekosten €19,50 voor 5 bieren + hapjes "MAASI" in het Arsenaal • interviews, humor, muziek, discussie en debat.
- 26 oktober **Toegang gratis** • aanvang 20:00 uur (Arsenaal open 19:30).
- 27 oktober **Woerkums Literair Café** in Teerkamer lezing door **Lisa Doeland & Ralien Bekkers** Voor donateurs gratis entree, niet donateurs betalen € 15,00 zaal open 19.30. Aanvang 20:00 uur.

STADSJOURNALISTEN GEZOCHT

Vind je het leuk om over het wel en wee van de vesting te schrijven? Heb je een originele invalshoek over het verleden van de vesting, wil je inwoners interviewen?

Bij 't Poortaal ben je van harte welkom! Stuur een mailtje naar info@woudrichemvesting.nl

UN HORTJE GELEJE

DOOR ARIE METZ

Het is alweer een “hèël hortje geleje” (precies 40 jaar) dat er een schok door Woerkum ging toen het bericht de ronde deed, dat Janus Baks, de veerman tussen Woerkum en Loevestein, plotseling was overleden; in zijn boot tijdens het vissen, want ook dát was zijn passie. Hij zette zich in om de historische waarden van de riviervisserij vast te houden.

In de jaren 70 werd ook ik bij zijn activiteiten betrokken. Op een avond gingen we naar het Gemeentehuis om de plannen van Janus voor te leggen en toe te lichten. Tijdens dat gesprek werden we telkens hinderlijk onderbroken door een drammerig ambtenaartje met z'n “mitsen en maren”. Janus was recht voor z'n raap en wier dâ gezemel zât en zee: “Heeje, lusterde gai's, doen wij ons verhaol of wilde gai iedere keer ut woord hebbe”. Het manneke verstarde en hield verder

wijselijk z'n mond. De plannen werden gehoord en begrepen; de lans was gebroken. De eerste visserijdagen konden georganiseerd worden: met groot succes en ook het Visserijmuseum kwam er. Janus had nog veel meer enthousiaste plannen, maar hij overleed plotseling in de zomer van 1983 .....

Op zijn begrafenis, vanuit het visserijmuseum, liepen zr. Bartholomea (zr. Bartje) van het Klooster en ik naast elkaar in een lange zwijgzame stoet naar de begraafplaats; ieder met z'n gedachten. Na de plechtigheid hebben we koffie gedronken en zitten praten: herinneringen, toekomstverwachtingen. Diezelfde avond nog belde zr. Bartje me op; of ik even tijd had om naar het klooster te komen, ze had iets .....

overgehouden; een gevoel dat ze zonder te veel denken in één keer op papier had gezet, zo recht uit haar hart. Ze las me haar gedicht voor en gaf het me mee, ter herinnering.

Nu, precies 40 jaar later, leek het me goed om deze gebeurtenissen met U te delen en het gedicht in “Het Poortaal” te plaatsen (zie kolom rechts).

De Zegen van Janus uit het Visserijmuseum en de Zegen van zuster Bartje uit het klooster zijn waardevol en onmisbaar gebleken.

Âgge dâ mâr wit.

afbeelding rechts boven: Janus Baks –foto Visserijmuseum
afbeelding rechtsonder: Uitsnede Schilderij Zuster Bartje – Otto de Feijter

Ter herinnering

**Onze aller bekende Janus van het Loevesteinse veer,
Is niet meer.
Juist zoals de vroegere broodvisserij,
Is zijn leven hier nu voorbij.
Maar hopelijk zullen anderen er aan gaan staan,
Dat er niets van zijn idealen verloren zal gaan.
En zoals we met velen Janus naar zijn laatste rustplaats brachten,
Mogen we bezield zijn met dezelfde gedachten.
Dat we elkaar het Lief en Leed helpen dragen,
Dat willen we in Gebed de Heer van hemel en aarde vragen.
Dan zal het in Woerkum goed gaan,
En Janus' naam voorgoed blijven bestaan.**

Zr. Bartje • 11 juni 1983 •

De rode kogel

Ik wandelde naar de markt en ving een gesprek op van twee heren die al een aantal jaren van hun pensioen genoten. Ik bedoel niet dat ze oud en versleten oogden, ze hadden geen stok of trillende benen, maar uit hun gesprek werd duidelijk dat ze al een tijdje meeliepen. Zonder dat het mijn bedoeling was hoorde ik wat flarden en raakte geïnteresseerd. Ze hadden een boeiende uitwisseling over bezette gebieden en hoe dat in vroegere tijden gegaan was. De man met de pet vertelde over het nieuwste boek ‘De rode kogel’, van Christa Meindersma en hoe hem dat gegrepen had. Zijn vader was ook beschoten en ook hij trok zich het lot van de Tibetanen aan. De kalende had zich hier blijkbaar nog niet eerder in verdiept en trok bijna verontschuldigend zijn schouders op. De pet keek achterom en vertelde op wat zachtere toon dat er tegenwoordig niemand meer in of uit het land komt. Ik paste mijn tempo aan en hoorde dat onze eigen Tante Bethje een lezing met Christa Meindersma organiseert. Toen we bij de markt aankwamen ging het gesprek al snel over de stijgende voedselprijzen en de krabbels op hun frommelige boodschappenlijstjes. Een en ander overdenkend liep ik verder en kocht wat fruit en noten. Op weg naar huis rolde er een rode appel uit mijn tas en bleef voor Tante Bethje liggen. Ik ben niet bijgelovig, maar kon niet ontkennen dat dit een betekenisvol moment moest zijn. Met bewuste hapjes at ik later de gebutste appel en dacht aan de Tibetanen.

Claudia Maser

Redactie: Ewa Wildmark, Ronald van den Ende • Fotografie: Redactie en VVV Biesboschlinie • Illustratie: Ineke Becht
Contact: 06 53 20 60 99 • info@woudrichemvesting.nl • t Poortaal-archief vind je op www.woudrichemvesting.nl

HEILTJE, JOUKE EN STERRE

DE WOERKUMSE BOSUIL

Jan Willem den Besten

Deze keer behandelen we vogels van de vesting die maar weinig bewoners ooit binnen de poorten zullen zien. Toch zijn ze er: Bosuilen. Met een spanwijdte van bijna een meter is het een vogel van omvang. Deze prachtig bruingrijs gestreepte uil is vooral in najaar en winter bij ons te horen. Let op het muzikale “oeoeoe” en het beverige “oehoehoehoe” dat het mannetje zingt. Het vrouwtje antwoordt met een hoog, vragend “kewik”.

Vanaf de wallen kunnen we bosuilen horen die in de omgeving broeden, maar regelmatig duiken ze op boven de vestingstraten zelf. De afgelopen tien jaar hebben ze in een tuin aan de Hoogstraat bebroed, en dat is zeer bijzonder. Ook in het najaar van 2022 was een paartje actief. Ze riepen vanaf de noord- en westwal en vanuit de Hoogstraat. Het ‘loeien’ weerklonk door de hele stad. Helaas hebben ze het afgelopen seizoen buiten de wallen gebroed en niet erbinnen. Bijzonder aan uilen is, dat ze hun ogen nauwelijks kunnen bewegen. Al zittend kijken ze toch alle kanten op, doordat de kop 270 graden kan draaien.

De stijve kroon van veren rond de ogen zorgen voor scherp gehoor. Alle geluid wordt er tien keer door versterkt. Zo jaagt deze uil bekwaam op muizen. Uilen doen het redelijk goed in Altena, mede dankzij het harde werk van de uilenwerkgroep van Altenatuur. De vrijwilligers hangen overal nestkasten op, houden bezetting en broedsucces in de gaten en geven de kasten een jaarlijkse schoonmaakbeurt. Zo broeden op het eiland naast Bosuil ook Steenuil, Kerkuil en Ransuil. Enkele velduilen vliegen in de winter door de polders en steken de Merwede bij Woudrichem over. Holtes in bomen en nestkasten zijn goed in trek. Er liggen ook krakers op de loer zoals de Holenduif. Dat is echter een voorbeeldige vogel. Geduldig wacht hij in het voorjaar tot de uil uitgebreed is, en de jongen uit het hol van de kast zijn geklauterd. Dan begint de duif te broeden. Een mooi staaltje van woningruil!

Een aantal vestingbewoners hield de nachtelijke activiteiten van onze vestinguilen nauw in de gaten. Marianne Temminck was deel van dit groepje. Helaas is Marianne ons afgelopen week ontvallen. We koesteren onze herinneringen aan haar, ook als dit najaar de vestinguilen weer van zich laten horen.

Nog maar een paar weken geleden kwam de in 1895 gebouwde platbodem “Heiltje” in de historische haven aanmeren. De trotse eigenaren Sterre Sterrenburg en Jouke Jumelet leggen uit dat het een zogenaamde ‘Hagenaar’ is: een schip dat zo gebouwd is dat het echt overal in de oude binnenstad van Den Haag kon aanleggen en dat het in hoofdzaak stenen vervoerde. “Ook bakstenen die hier in de buurt gebakken werden, want er is een foto’s dat de ‘Heiltje’ volgeladen met stenen aan Woudrichem voorbij zeilt”. Na drie en een half jaar in een appartementement in Sleeuwijk gewoond te hebben, besloten Sterre en Jurre de overstap naar het wonen op een schip te wagen. En ze hebben er nog geen seconde spijt van gehad. “Hier wonen geeft ons een gevoel van vrijheid. Bovendien zodra ik de auto parkeer bij de historische haven krijg ik acuut een vakantiegevoel” zegt schipper Jouke.

Sterre is een Woerkumse en kleinkind van ‘stadsarchitect’ Struik. Jouke ging van kinds af aan al mee zeilen op de platbodem van zijn ouders dat vanaf het begin in de historische haven ligt. Beiden voelen zij zich welkom in de vesting. “In de korte tijd dat we hier wonen hebben we meer contact met de mede (boot)bewoners gehad dan al die jaren daarvoor met de buurtgenoten in Sleeuwijk”, vult Sterre aan. “Naast de burens ga je op een schip ook heel anders met drinkwater, stroom en bijvoorbeeld energie om. Want het drinkwater moet regelmatig bij getapt worden en als de toilettank vol zit dan moet alles overgepompt worden naar het riool. Daar ben je dus veel bewuster mee bezig”. De broer van Jouke, Joren Jumelet, ligt met zijn woonschip “Janna” aan stuurboord zijde. Twee gebroeders dus, niet te verwarren met de ‘Vier Gebroeders’ want dat schip ligt weer gebroederlijk naast het schip van Joren. Enfin U snapt het, ‘t is één grote familie daar in onze historische haven.